

33. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen toiminnasta v. 1946 on sen johtokunta antanut seuraavan kertomuksen:

Johtokunta. Elintarvikekeskuksen johtokuntaan kuuluivat v. 1946 seuraavat henkilöt: puheenjohtajana kotitalousneuvos, filosofian tohtori K. H. Laine, varapuheenjohtajana lääketieteen lisensiaatti U. E. Tötterman sekä muina jäseninä kirjaltaja A. E. Katra, hovioikeudenauskultantti L. P. Saurama ja taloudenhoitaja N. Väre.

Johtokunta piti kertomusvuonna 8 kokousta, joista pöytäkirjaan merkittiin 56 pykälää.

Toimitusjohtajana toimi E. Lähde, joka myös esitteli asiat johtokunnan kokouksissa. Pöytäkirjaa piti helmikuun 28 p:stä lähtien kirjanpitäjä Y. E. Laesmaa.

Johtokunnan käsittelemät ja päättämät asiat koskivat yleensä laitoksen hallinnollisia ja liikkeenhoidollisia kysymyksiä.

Henkilökunta. Vuoden päättyessä oli henkilökunnan lukumäärä 140, joista sääntöpalkkaisia 82.

Toimipaikat. Elintarvikekeskuksen toimipaikat olivat seuraavat: toimisto, keskusvarasto, keittiö ja myymälä Helsinginkadun 24:ssä, lihavarasto teurastamolla sekä juurikasvarasto Herttoniemessä. Ruokaloita oli 12, nimittäin Katariinankadun 2:ssa, Sofiankadun 1:ssä, It. Alppirinteen 1:ssä, Hämeentien 87:ssä sijaitsevassa konepajassa, Sörnäisten kaa-sutehtaassa, Sörnäisten sähkötehtaassa, missä toiminta aloitettiin heinäkuun 1 p:nä, raitiotiekonepajoissa Mannerheimintien 76:ssa ja Hämeentien 84--86:ssa, sähkölaitok-sessa Pienen Roobertinkadun 1--3:ssa, huoltovirastossa Siltasaarenkadun 1--3:ssa, missä toiminta kuitenkin lopetettiin jo maaliskuun 7 p:nä, verotusvalmisteluvirastossa Pohj. Hesperiankadun 15:ssä, missä toiminta aloitettiin tammikuun 17 p:nä, ja Herttoniemessä. Hietarannassa oli kahvila, joka oli avoinna kesäkuun 2 p:stä elokuun 26 p:ään.

Herttoniemen juurikasvarasto. Syksyllä 1946 Herttoniemen varastoon hankittujen tava-rain määrät esiintyvät kertomuksessa osastossa Tavarain hankintamäärät. Varaston työntekijäin lukumäärä vaihteli seuraavasti: vuoden alussa 9 henkilöä, syyskuun 15 p:nä 23 ja 30 p:nä 67, lokakuun 15 p:nä 43 ja 31 p:nä 21, marraskuun 15 p:nä 14 ja joulukuun 31 p:nä 10 henkilöä. Eri vuokraajien Herttoniemen varastossa syksyllä 1946 säilyttämät tavaramäärät näkyvät alla olevasta luettelosta:

	Kg		Kg
Kansaneläkelaitos	17 680	Ravintola Klaus Kurki	86 939
Näppärä oy.	19 708	Kauppias V. A. Piekkola	89 111
Sairaala Mehiläinen	21 299	Valtion viljavarasto	95 383
Henkivakuutusyhtiö Suomi	21 717	Kivelän sairaala	108 105
Suomen pankki	24 282	Kauppias L. A. Mikkola	137 929
Postisäästöpankki	30 920	Nikkilän sairaala	190 963
Hotelli Helsinki	57 000	Kauppias V. Leikas	211 216
Stockmann Oy	58 477	Kesko oy	309 097
Kalevalaiset naiset.	72 743	Alkon ravintolat oy.	327 681
Paul Bruun oy.	82 789		
			<hr/>
			Yhteensä 1 963 039

Herttoniemen varastosta lähetettiin seuraavat määrät juurikkaita:

	1. 1.—31. 8., kg	1. 9.—31. 12., kg	Koko vuoden aikana, kg
Perunaa.....	1 133 852	432 285	1 566 137
Lanttua	97 799	19 299	117 098
Porkkanaa	13 345	16 723	30 068
Punajuuria	7 123	6 204	13 327
Kaaliala	4 357	19 142	23 499
Yhteensä	1 256 476	493 653	1 750 129

Kokonaismäärästä lähetettiin 798 175 kg elintarvikekeskuksen omille toimipaikoille ja 362 444 kg kaupungin muihin laitoksiin. Perunamäärästä 52 710 kg oli siemenperunaa.

Raaka-aineiden jakelu kaupungin laitoksille ja muille ostajille. Entiseen tapaan elintarvikekeskus toimitti raaka-aineita 4 sairaalalle, 21 opetuskeittiolle, 5 lastenkodille, 41 lastentarhalle ja 20 kesäsiirtolalle. Kaupunginhallituksen suostumuksella myytiin raaka-aineita myös useille, etupäässä lahjavaroilla toimiville sosiaalisille laitoksille.

Valmiin ruoan valmistus ja jakelu. Ruokaa valmistettiin paitsi omia toimipaikkoja mm. 54 kansa-, 2 ammatti- ja 40 oppikoulua varten sekä myös erälle muille laitoksille. Koulukeittoja toimitettiin kertomusvuonna kaikkiaan 4 026 395 puolen litran annosta. V. 1945 oli vastaava määrä 2 399 328 annosta.

Tavarain hankintamäärät olivat seuraavat:

Tarvike	1946 kg	1945 kg	Tarvike	1946 kg	1945 kg
Ruokaleipää	92 592	82 239	Suolakalaa	22 192	12 540
Suurimoja ja hiutaleita .	100 052	68 974	Tuoretta kalaa	12 288	12 882
Makarooneja	2 525	6 990	Marjoja	4 938	25 916
Jauhoja	38 174	38 830	Perunoita.....	1 594 976	1 626 817
Herneitä.....	42 995	71 528	Lanttuja	60 143	172 955
Sokeria	2 500	5 000	Punajuuria	26 541	30 752
Kahvinvastiketta	500	3 000	Porkkanoita	43 154	49 797
Lihaa	60 949	107 883	Kaaliala	36 563	39 169
Ravintorasvoja	8 491	3 515			

Tulot ja menot. Elintarvikekeskuksen tulot v. 1946 voi ryhmitellä sen asiakkaiden ym. mukaan seuraavasti:

	1 9 4 6		1 9 4 5	
	mk	%	mk	%
Ruokalat	17 022 947	28.1	11 359 801	36.8
Kansakoulut	20 152 519	33.3	5 961 352	19.3
Sairaalat	812 563	1.3	2 280 797	7.4
Huoltotoimi.....	2 971 760	4.9	1 368 480	4.4
Muut kaupungin laitokset .	4 146 892	6.9	2 306 612	7.5
Muu liikevaihto	14 718 943	24.3	7 000 065	22.7
Luontoisedut	731 700	1.2	592 218	1.9
Yhteensä	60 557 324	100.0	30 869 325	100.0

Raaka-aineiden ja valmiin ruoan myynnistä olivat seuraavat tulot:

	1 9 4 6		1 9 4 5	
	mk	%	mk	%
Valmiin ruoan toimitus kaupungin laitoksille ..	22 167 520	36.6	8 799 027	28.5
Raaka-aineiden toimitus kaupungin laitoksille.	4 403 567	7.3	2 556 815	8.3
Valmiin ruoan toimitus muille ostajille	25 329 948	41.8	15 312 577	49.6
Raaka-aineiden toimitus muille ostajille	7 924 588	13.1	3 608 688	11.7
Luontoisedut	731 701	1.2	592 218	1.9
Yhteensä	60 557 324	100.0	30 869 325	100.0

Kuten edellä olevista taulukoista ilmenee, liikevaihto varsinkin kansakouluille toimitetun valmiin ruoan osalta kasvoi sekä markkamääräisesti että myös suhteellisesti. Kansakoulujen suhteellinen osuus oli v. 1946 $\frac{1}{3}$, kun se v. 1945 oli vain vajaa $\frac{1}{5}$ kokonaisliikevaihdosta. Ilmiö aiheutuu tammikuun 1 p:nä 1946 tapahtuneesta alueliitoksesta, josta lähtien elintarvikekeskus huolehti kouluruoan toimittamisesta liitosalueen kouluihin.

Eri menoeriin määrärahat ja kustannukset jakautuivat v. 1946 seuraavasti:

Menoerä	Määrärahat, mk	Kustannukset, mk	Säästö (+) tai ylitys (—), mk
Palkkiot	18 900	18 900	—
Sääntöpalkkaiset virat	5 325 308	5 292 768	+ 32 540
Tilapäistä työvoimaa	3 500 000	5 406 819	— 1 906 819
Vuokra	1 517 364	1 461 650	+ 55 714
Vedenkulutus	104 115	104 115	—
Lämpö	800 000	2 069 665	— 1 269 665
Valaistus	116 068	116 068	—
Kaluston hankinta	1 500 000	2 315 103	— 815 103
Kaluston kunnossapito	300 000	813 379	— 513 379
Tavaraotot	18 000 000	35 052 949	—17 052 949
Käyttövarat	1 200 000	2 421 799	— 1 221 799
Korjaukset	100 000	191 863	— 91 863
Yhteensä	32 481 755	55 265 078	—22 783 323

Voittoa kertyi kertomusvuonna 5 292 246 mk.

Elintarvikekeskuksen v:n 1946 talousarviossa arvioitiin laitoksen tulot 29 500 000 mk:ksi, menot 28 555 969 mk:ksi sekä ylijäämä 944 031 mk:ksi. Kirjanpidon mukaan olivat tulot 60 557 324 mk, menot 55 265 078 mk sekä ylijäämä 5 292 246 mk. Liiketoiminnan suhteellisen suuri nousu, joka teki yli 100 % arvioidusta liikevaihdosta laskettuna, johtui suurelta osalta siitä, että elintarvikekeskus vuoden alusta ryhtyi toimittamaan kouluruokaa liitosalueen kouluille. Tästä aiheutuva liikevaihdon lisäys teki n. 15 milj. mk ja jäljellä oleva osa lisäyksestä, sekin n. 15 milj. mk, jää muiden liiketoiminnan alojen, kuten ruokalain osalle. Ylijäämän suhteen, joka edellisiin vuosiin verrattuna on tietenkin sinänsä huomattava, on sanottava, että sitä on pidettävä pikemminkin tuloksena monien suotuisien tekijäin yhteisvaikutuksesta, kuin tuloksena saavutetusta entistä leveämmästä voittomarginaalista. Esimerkiksi ruoanvalmistuksesta saatu voitto on epäedullisempi kuin edellisenä vuonna, luonnollisesti suhteellisesti ymmärrettynä. Ja mitä taas ruokaloihin tulee, niin on niiden voittoprosentti tosin jonkin verran parempi kuin edellisenä vuonna, mutta tämä taas johtuu siitä, että eräät suurehkot, ja siinä ominaisuudessa ruokalain yhteistulokseen ratkaisevasti vaikuttavat ruokalait tuottivat normaalisti katsottavan ylijäämän, kun ne edellisenä vuonna sitävastoin toimivat hyvin heikoin tuloksin, täten alentaen oleellisesti ruokalain yhteistä lopputulosta. Ratkaiseva osuus edullisen tuloksen saavuttamisessa lankeaakin Herttoniemen varaston osalle. Tämä toimipaikka ei tosin kysymyksessä olevanakaan vuonna kyennyt osoittamaan voitollista tulosta, tappiohan oli n. 360 000 mk, mutta oli tappio kuitenkin jo aivan toista suuruusluokkaa kuin v. 1945, jolloin se oli 2,1 milj. mk. Tämä seikka onkin huomioitava oleellisimpana tekijänä v:n 1946 ja 1945 tuloksia verrattaessa toisiinsa.